

WPROWADZENIE

XXX-lecie Tatrzańskich Sympozjów Naukowych to piękny jubileusz. Przez ten czas świat wokół nas bardzo się zmienił. Obserwowane przemiany gospodarcze, polityczne i społeczne, a także technologiczne i również klimatyczne silnie oddziałują na wszystkie sfery ludzkiej egzystencji, stawiając współczesnego człowieka przed nowymi wyzwaniami.

Przykładem są zmiany cywilizacyjne wywołane rewolucją cyfrową, która z jednej strony dostarcza rozwiązań dających nowe możliwości rozwoju, z drugiej – generuje cały szereg czynników zagrażających dobrostanowi jednostki, z jakimi poprzednie pokolenia nigdy się nie spotkały.

Nowe wyzwania, z którymi współcześnie musi się zmierzyć człowiek, wymagają od niego nowej wiedzy, ale przede wszystkim kreatywności i odpowiedzialności za swoje działania w kontekście dobra własnego i dobra ogółu. W jakim kierunku poprowadzi nas zmiana cywilizacyjna, której znamienym wyznacznikiem jest aktualnie powszechne wykorzystanie sztucznej inteligencji? Czy możemy dzisiaj przewidzieć, jak świat będzie wyglądał, gdy współczesne młode pokolenia wejdą w dorosłość i zaczną wypełniać przypisane jej role społeczne i zawodowe?

Jakie zadania wobec nowych wyzwań cywilizacyjnych stoją przed współczesną edukacją? Jak kształcić i wychowywać, by móc zapewnić młodemu człowiekowi warunki do rozwoju jego osobowości, uzdolnień i talentów, jednocześnie wyposażając go w nowe kompetencje przydatne w edukacji całościowej i dbając o jego dobrostan? Pytania te od wielu lat nurtują środowisko pedagogiczne, z troską patrzące na kolejne zmiany i reformy w polskim systemie oświaty, których kierunek i zasadność również stanowi obszar szerokiej dysputy naukowców. Na problem ten nakładają się jeszcze kwestie współczesnych autorytetów.

Zarysowana problematyka niezmiennie, od początku tatrzańskich spotkań naukowych, przyświecała uczestnikom Sympozjum zatroskanym o przyszłość pokoleń i kształt edukacji jutra. Na kwestie te szczególną uwagę zwrócił Pan Profesor Stanisław Palka, Przewodniczący Komitetu Naukowego Tatrzańskiego Sympozjum Naukowego w zamieszczonym w niniejszej monografii artykule „30 lat debat edukacyjnych na seminariach i sympozjach tatrzańskich”.

Autorki i Autorzy rozdziałów zawartych w niniejszej publikacji odnieśli się również do tych zagadnień, zwracając uwagę na ich współczesne ułożenie. Na tle obserwowanych zmian w funkcjonowaniu człowieka i społeczeństwa poruszyli niezwykle ważne tematy dotyczące edukacji i wychowania, które nie tracą aktualności. Przystawione w monografii studia i opracowania traktują te kwestie holistycznie, wskazując szanse i zagrożenia dla społeczeństwa w kontekście edukacji jutra. W opracowaniach zwrócono szczególną uwagę na potrzebę kształtowania świata wartości współczesnych pokoleń. Podkreślono konieczność wprowadzenia przemyślanych, opartych na przesłankach naukowych i uwzględniających trendy cywilizacyjne, modyfikacji sposobu realizacji zadań edukacyjnych, a także niezbędnych zmian systemowych, na przykład w obszarze zarządzania oświatą. Ze szczególną troską Autorzy odnieśli się do niezwykle istotnych problemów dobrostanu psychicznego i fizycznego dzieci i młodzieży w kontekście współczesnych wyzwań cywilizacyjnych.

W publikacji Autorki i Autorzy w interesujący sposób przedstawili problemy edukacji międzykulturowej w kontekście odpowiedzialności tożsamościowej. Poruszyli również wątek zagadnień tymczasowości i jej wpływu na funkcjonowanie szkoły oraz problemu współczesnej kultury edukacji, adekwatnej do aktualnych trendów cywilizacyjnych, w ujęciu konstruktywistycznym.

Autorki i Autorzy zwrócili uwagę na zagadnienia dotyczące wpływu nowoczesnych technologii cyfrowych na procesy edukacyjne, wskazując zarówno potencjalne korzyści wynikające z ich wykorzystania w różnych sferach działalności edukacyjnej człowieka, jak też zagrożenia związane z ich niewłaściwym użytkowaniem. W tym kontekście zauważyli znaczący progres wyzwań wraz z pojawiającymi się nowymi rozwiązaniami technologicznymi, w tym zastosowaniem sztucznej inteligencji w procesie edukacji.

Istotnymi kwestiami poruszonymi w publikacji są zagadnienia dotyczące problematyki zawodu nauczyciela i oczekiwań wobec niezbędnych współcześnie kompetencji nauczycielskich. W nawiązaniu do tej tematyki zostały omówione preferencje aksjologiczne przyszłych nauczycieli oraz kwestie podmiotowości współczesnego nauczyciela w systemie edukacji. W opracowaniu można znaleźć również zagadnienia dotyczące godności i jakości życia rodziców dzieci z niepełnosprawnościami oraz interesujące krytyczne ujęcie teorii wysokiej wrażliwości opartej na założeniach integracji sensorycznej.

Znaczącą część publikacji zajmują konkretne egzemplifikacje strategii, metod i rozwiązań dla nowoczesnej edukacji. Przykładem są wybrane modele diagnozy i interwencji poznawczej w ujęciu kognitywnym oraz analiza treści obrazowych w podręcznikach do przyrody. Nie mniej interesujące dla czytelnika mogą okazać się także zagadnienia dotyczące organizacji czasu wolnego dzieci i młodzieży, w tym organizacji wycieczek i zajęć pozaszkolnych.

Podsumowując, można sformułować twierdzenie, że coraz trudniej jest uzyskać odpowiedź na pytanie o kierunek, w jakim zmierza współczesna edukacja. Niełatwo jest dokładnie i precyzyjnie określić, jaka będzie edukacja jutra, ale właśnie w związku z tym warto podejmować próby poszukiwania odpowiedzi na to pytanie. Należy prowadzić badania empiryczne z tym związane. Uważamy, że konkluzje zawarte w przedstawionych przez Autorki i Autorów opracowaniach mogą stanowić inspirację dla środowiska naukowego, oświatowego i osób decydujących o kształcie polskiego systemu edukacji.

Redaktorzy
Danuta Morańska
Piotr Oleśniewicz